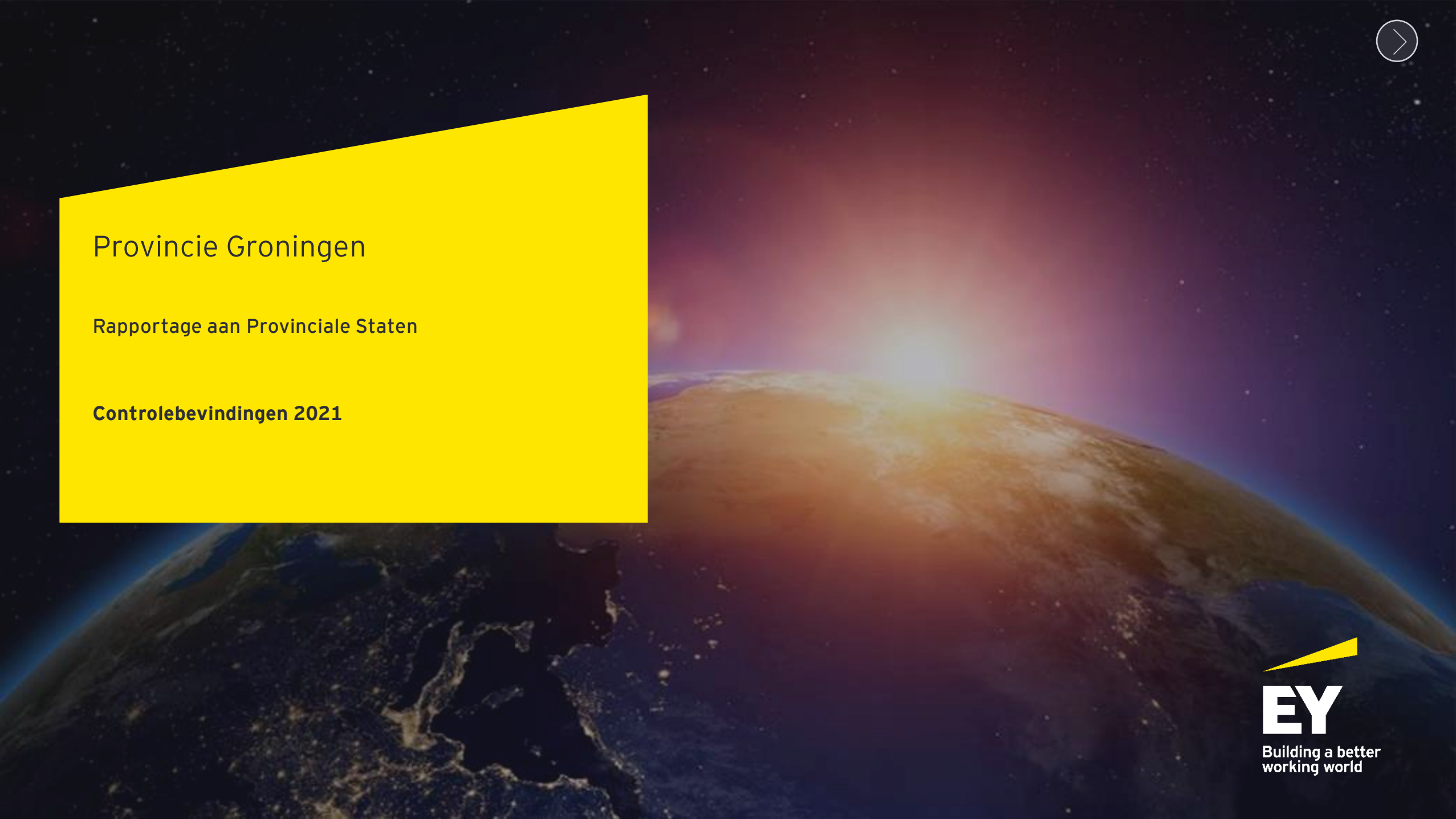

Provincie Groningen

Rapportage aan Provinciale Staten

Controlebevindingen 2021

Ernst & Young Accountants LLP
Leonard Springerlaan 17
9727 KB Groningen, Netherlands
Postbus 977
9700 AZ Groningen, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 25 05
ey.com

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

VERTROUWELIJK

Provinciale Staten van de
Provincie Groningen
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

Groningen, 16 mei 2022

REQ6686431/RB/nh

Geachte leden van Provinciale Staten,

In aansluiting op onze controle van de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen hebben wij het genoegen u hierbij de resultaten van onze controle te presenteren. Dit rapport bevat de onderwerpen waarvan wij het van belang vinden om met u te delen, alsmede de onderwerpen waar wij vanuit wet- en regelgeving verplicht zijn om over te rapporteren.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

Wij benadrukken het belang van een open en transparante dialoog met u als Statenleden. Dit is een essentieel aspect van het controleproces en de corporate governance structuur als geheel.

drs. B.W. Littel RA
Externe accountant

Dit verslag is uitsluitend bestemd voor gebruik door Provinciale Staten, de Statencommissie Financiën, de Auditcommissie, het college van Gedeputeerde Staten en het management en mag niet door anderen worden gebruikt.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Managementsamenvatting

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen afgerond.

Het proces van de jaarafsluiting en de daarop volgende controle is uitdagend geweest, maar ondanks dat in harmonie verlopen met een wederzijds kritische houding.

Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige samenwerking met de medewerkers van de provincie Groningen.

Wij hebben op 16 mei 2022 een controleverklaring met een goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen verstrekt.

Wij hebben op 16 mei 2022 een controleverklaring met een goedkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid van de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen verstrekt.

Op de volgende pagina hebben wij een tabel opgenomen met daarin de belangrijkste onderwerpen van onze controle die wij met u willen delen.

Uitkomsten controle

- ▶ Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd ten aanzien van de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de definitieve jaarrekening 2021 van de provincie Groningen.
- ▶ Wij concluderen dat het jaarverslag in alle materiële aspecten is opgesteld in overeenstemming met het BBV en geen materiële inconsistenties bevat met de jaarrekening.
- ▶ Fraude en continuïteit zijn onderwerpen die in het maatschappelijk verkeer de afgelopen tijd meer aandacht hebben gehad. In navolging daarop heeft de Koninklijke Nationale Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) in december 2021 wijzigingen in controlestandaard 700 met betrekking tot de verplichte rapportering over continuïteit en fraude in de controleverklaring goedgekeurd. Deze uitgebreide rapportering is verplicht vanaf verslagjaar 2022. Wij hebben deze nieuwe regelgeving echter reeds toegepast in onze verklaring bij de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen en rapporteren daarin over de onderkende risico's voor
- ▶ fraude en continuïteit (bij de provincie de afweging of de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen) en hoe wij daaraan in de controle opvolging hebben gegeven.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Managementsamenvatting

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties	Schattings-onzekerheid	Conclusie ten aanzien van de positie in de jaarrekening	Pagina referentie
Onze analyse van het resultaat 2021	Het gerealiseerde resultaat is € 52,8 miljoen voordelig voor mutaties in de reserves. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn toereikend toegelicht in de jaarrekening.	Niet van toepassing	Aanvaardbaar	Pagina 7
Waardering van verstrekte leningen	Verstrekte leningen aan openbare lichamen, deelnemingen en overige langlopende leningen van in totaal € 468 miljoen worden ultimo 2021 juist gewaardeerd.	Midden	Aanvaardbaar	Pagina 10
Waardering deelneming N.V. NOM	De N.V. NOM is ultimo 2021 gewaardeerd voor € 27,6 miljoen (bruto € 28,1 miljoen minus voorziening van € 0,5 miljoen. De waardevermindering is toereikend toegelicht. Wij kunnen ons met deze waardering verenigen.	Laag	Aanvaardbaar	Pagina 12
Grondexploitatie Blauwestad	De waardering van Blauwestad ad € 49,9 miljoen (bruto € 70,1 miljoen minus voorziening van € 20,2 miljoen) is juist verwerkt in de jaarrekening 2021.	Hoog	Aanvaardbaar	Pagina 13

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Managementsamenvatting

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties	Schattings-onzekerheid	Conclusie ten aanzien van de positie in de jaarrekening	Pagina referentie
Juiste en volledige toerekening van de subsidie lasten aan het boekjaar op basis van de gehanteerde grondslag voor verantwoording van de verstrekte subsidies	De stelselwijziging subsidie lasten is na aanpassing van de geconstateerde onjuistheden (€ 2,2 miljoen lasten en € 23,6 miljoen balans) toereikend verwerkt in de jaarrekening van de provincie Groningen. De toelichting in de jaarrekening is toereikend.	Niet van toepassing	Aanvaardbaar	Pagina 16
Naleving van de Europese aanbestedingsregels	Op geconstateerde rechtmatigheidsfouten na hebben wij geen nadere bevindingen bij de naleving van de Europese aanbestedingsregels.	Niet van toepassing	Financiële rechtmatigheidsfout van € 1.564.000	Pagina 19
Verantwoording van de bezoldiging van de topfunctionarissen in de WNT-verantwoording	Wij hebben vastgesteld dat de WNT is nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.	Niet van toepassing	Aanvaardbaar	Pagina 21
Verantwoording van specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage	Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.	Niet van toepassing	Aanvaardbaar	Pagina 21

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Managementsamenvatting

Samenvattende observaties

Zoals uit de managementsamenvatting en de detailbevindingen in het vervolg van deze brief moge blijken is de jaarafsluiting 2021 en de daar op volgende accountantscontrole uitdagend geweest. Wij zien daarbij dat de reguliere jaarafsluiting van de provincie op zich net als andere jaren op een prima wijze is verlopen. Daarentegen zien wij ook dat nieuwe dossiers zoals de exponentieel groeiende aantallen SiSa verantwoordingen en de invoer van de stelselwijziging subsidielasten veel tijd hebben gekost en foutgevoelig zijn geweest. Uiteindelijk is dienaangaande € 25 miljoen gecorrigeerd in de jaarrekening (van in totaal circa € 30 miljoen) en zijn tevens tal van niet financiële aanpassingen in de verantwoordingen gemaakt. Wij hebben samen met uw organisatie geconstateerd dat de impact van beide ontwikkelingen door de provincie is onderschat.

Met het oog op de jaarafsluiting 2022 willen wij de provincie Groningen dan ook met klem adviseren tijdig te beginnen met het inregelen van een procesmatige aanpak op beide dossiers, voorzien van duidelijke verantwoordelijkheden, periodieke review en rapportage. Dit is mede van belang omdat beide dossiers in 2022 in verhevigde mate zullen terugkeren, maar ook bijvoorbeeld vanwege de rechtmatigheidscontrole die in 2022 naar verwachting bij de provincie Groningen zelf komt te liggen. Ook dit is een nieuw dossier waarvan de afhandeling degelijk moet worden ingericht ten behoeve van de jaarafsluiting 2022.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Onze kernpunten in de controle

Wij hanteren een top-down en risk-based controleaanpak. Hierbij richten wij relatief meer aandacht op onderdelen met een hoger risico of met een grotere impact op de jaarrekening. In lijn met ons controleplan hebben wij de belangrijkste aandachtspunten geïdentificeerd als kernpunten van de controle.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen en NOM

Grondexploitatie Blauwestad

Stelselwijziging lastneming subsidies

Naleving Europese aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Analyse van het resultaat 2021

Gerealiseerd resultaat 2021

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2021 bedraagt € 21,7 miljoen voordelig (2020: € 23,4 miljoen voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van € nihil.

Het resultaat over 2021 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedrag (in €1.000)	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Afwijking
Totale lasten	503.438	426.223	(77.215)
Totale baten	446.613	422.167	24.446
Saldo van baten en lasten	(56.825)	(4.056)	(52.769)
Stortingen in reserves	38.824	67.125	28.301
Onttrekkingen aan reserves	95.649	92.864	2.785
Gerealiseerd resultaat	–	21.683	21.683

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2021 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen die tot het rekeningresultaat van € 21,7 miljoen voordelig leiden. In de tabel rechts hebben wij een overzicht opgenomen van de programmaonderdelen die het resultaat met name bepalen. Voor de inhoudelijke analyse van de afwijkingen ten opzichte van de begroting verwijzen wij naar de jaarrekening 2021.

Begrotingsbeheer

Het gerealiseerde resultaat van € 21,7 miljoen bedraagt 5% van de totaal begrote lasten (exclusief verrekeningen met de reserves). In voorgaand jaar was deze afwijking nog 6%. Een afwijking van maximaal 3 tot 5% is naar onze mening normaliter aanvaardbaar. De afwijking ten opzichte van het begrotingstotaal is derhalve aanzienlijk. Het rekeningresultaat wordt veroorzaakt door voordelen op zeven programma's, waarbij de voordelen op de programma's Platteland en natuur (€ 14,2 miljoen) en Bereikbaarheid (€ 15,6 miljoen) het grootst zijn.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Analyse van het resultaat 2021

Onze observaties bij het begrotingsbeheer

In de jaarrekening 2021 is door de provincie Groningen een analyse opgenomen van de tien belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting (na verrekening met de reserves). Hieruit volgt dat deze tien afwijkingen 47% (€ 10,1 miljoen) van de totale afwijking verklaren. De aard van de afwijkingen is divers, in veel gevallen worden de niet bestede middelen via de bestemming van het resultaat toegevoegd aan de reserves.

Afwijking in programmaonderdeel ten opzichte van begroting (bedragen x € 1.000)	Voordelig	Nadelig
Ruimte en water	5.766	–
Milieu en energie	–	11
Platteland en natuur	14.157	–
Bereikbaarheid	15.633	–
Economie	7.823	–
Cultuur en maatschappij	3.860	–
Openbaar bestuur	1.088	–
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	5.692	–
Kosten van overhead	–	1.240
Totaal	54.019	1.251
Totaal saldo baten-lasten	52.769	

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Analyse van het resultaat 2021

Onze observaties bij het begrotingsbeheer

Voorts constateren wij dat in de wijze van ramen en begroten veelal ambitie een grote rol speelt waarbij vervolgens achteraf blijkt dat te hoog is ingezet, met als gevolg dat bestedingen achterblijven bij de begrote uitgaven. Wij zien hierin tevens een Corona effect maar onze inschatting is dat Corona in de onderbesteding op de budgetten niet

de hoofdrol speelt. Soms zelfs, zoals bij het programma Platteland en Natuur, blijkt dat de primitieve begroting nagenoeg in lijn ligt met de uiteindelijke realisatie en de begrotingswijzigingen in het boekjaar juist de afwijking veroorzaken.

Wij realiseren ons dat zo zuiver mogelijk begroten moeilijk is en in hoge mate afhankelijk van de snelheid en accuratesse van beschikbare (voortgangs) informatie. Projecten als Realistisch Ramen dragen daar aan bij. Ook de organisatieontwikkeling die recent is ingezet en meer verantwoordelijkheid legt bij beleidsmedewerkers zou die verbeterde informatievoorziening moeten kunnen ondersteunen. Uiteraard op voorwaarde dat er sprake is van strakke periodieke informatie-uitvragen waarbij iedereen zich aan de afspraken houdt.

Wij vragen daarnaast nogmaals aandacht voor het feit dat belangrijke gedeelten van de begroting worden uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties (samenwerkingsverbanden en andere derde partijen). Vooralsnog blijkt realisatie van een groot deel van deze partijen pas bij het opmaken van de jaarrekening, waardoor de provincie in een heel laat stadium kan worden geconfronteerd met grote verschillen tussen begroting en realisatie. Dit zien wij overigens ook bij andere provincies.

Wij adviseren nogmaals om gedurende het jaar informatie over realisatie van uitvoeringsorganisatie mee te nemen, zodat afwijkingen ten opzichte van de begroting op door derden uitgevoerde beleidsopgaven ook inzichtelijk zijn. Het moge daarbij duidelijk zijn dat volledige grip op de uitvoeringsorganisaties niet te realiseren is en daarin dus altijd een latent risico op significante begrotingsafwijkingen besloten blijft liggen.

Overigens vinden wij de toelichtingen op de uiteindelijke afwijkingen passend zoals ook blijkt uit onze bevindingen in het hoofdstuk begrotingsrechtmatigheid.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

**Waardering leningen
en NOM**

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Waardering verstrekte leningen

Ultimo 2021 heeft de provincie Groningen voor een totaalbedrag van € 467,8 miljoen aan leningen verstrekt aan derde partijen.

De samenstelling van de verstrekte leningen kan als volgt nader worden weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	31 december 2021	31 december 2020
Leningen aan openbare lichamen	106.100	130.000
Leningen aan deelnemingen	134.004	134.004
Overige langlopende leningen	151.238	137.748
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rent typische looptijd van één jaar of langer	25.000	25.000
Overige uitzettingen met een rent typische looptijd van 1 jaar of langer	51.438	48.632
Totaal	467.780	475.384

Leningen aan openbare lichamen

De afname wordt verklaard door het aflopen van de lening aan de gemeente Nijmegen (€ 25 miljoen) en een nieuwe lening aan de gemeente Groningen (€ 1,1 miljoen).

Leningen aan deelnemingen

Geen mutaties in de leningen aan deelnemingen in 2021.

Overige langlopende leningen

De stijging van de overige langlopende leningen wordt (onder meer) veroorzaakt door nieuwe uitzettingen op basis van trekkingsverzoeken op bestaande overeenkomsten van het Fonds Nieuwe Doen (€ 3,8 miljoen), Rodin Broadband B.V. (€ 8,4 miljoen) en Nesc Fund Management B.V. (€ 2,0 miljoen). De rest van de mutatie wordt verklaard door diverse aflossingen.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. Door de stijging van de waarde van een beleggingsproduct inzake nazorgmiddelen in 2021 wordt de stijging in de waarde op de balans veroorzaakt.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

**Waardering leningen
en NOM**

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Waardering verstrekte leningen

Waardering verstrekte leningen

Met betrekking tot de overige verstrekte langlopende leningen hebben wij vastgesteld dat de leningnemers in 2021 aan hun rente- en aflossingsverplichtingen hebben voldaan.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de provincie een adequate analyse heeft gemaakt van de inbaarheid van de betreffende verstrekte geldleningen ultimo 2021, die wij hebben getoetst. Hieruit zijn geen indicaties voor een mogelijke bijzondere waardeverminderingen van de leningen gebleken.

Conclusie

Wij concluderen dat de verstrekte leningen ultimo 2021 juist zijn gewaardeerd.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

**Waardering leningen
en NOM**

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Waardering deelneming NOM

Inleiding

Onder de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van de post financiële vaste activa in de jaarrekening is onder meer de deelneming in de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (N.V. NOM) van de provincie Groningen opgenomen. Ultimo 2021 bedraagt de verkrijgingsprijs van het aandelenbelang van de provincie Groningen (16,66%, voor bijzondere waardeverminderingen) € 28,1 miljoen. Het aandelenbelang van de provincie Groningen is primair in 2016 tot stand gekomen middels de overname van 16,66% van de aandelen van N.V. NOM van het ministerie van Economische Zaken (EZ). De overnameprijs van € 21,5 miljoen was gebaseerd op de intrinsieke waarde van N.V. NOM per 1 januari 2016, gecorrigeerd voor de benaderde marktwaarde van de participaties, daar deze in de jaarrekening van N.V. NOM tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde worden gewaardeerd.

Na de liquidatie van het IFNN in 2020 en de agiostorting (€ 3,0 miljoen) van het uitgekeerde bedrag op de aandelen van de NOM is er in 2021 opnieuw sprake geweest van een agiostorting. Vanuit het Rijk is er de wens geweest om de liquiditeitspositie van NOM te versterken om op deze wijze het noordelijk bedrijfsleven te ondersteunen. Voorwaarde hierbij was dat de andere aandeelhouders (de drie noordelijke provincies) naar rato zouden bijdragen.

Dit heeft geleid tot een agiostorting van € 3,9 miljoen in 2021 op de aandelen van de NOM door de provincie Groningen.

Verder is er in 2021 sprake geweest van afwikkeling van een overeenkomst met het Rijk inzake risico-afdekking van onderneming D, doordat het belang van de NOM in deze onderneming voor een groot deel is verkocht. Dit heeft geleid tot een afwaardering op de aandelen van € 0,3 miljoen doordat de aankoopwaarde lager is vastgesteld.

Waardering deelneming NOM

Uit de door de provincie Groningen uitgevoerde analyse van de jaarstukken 2021 van N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandelenbelang € 0,5 miljoen lager is dan de boekwaarde van € 28,1 miljoen. Ultimo 2021 bedroeg het verschil met de lagere marktwaarde van het aandelenbelang nog € 0,4 miljoen. Dit betekent dat de provincie in 2021 een aanvullend bedrag van € 0,1 miljoen in de voorziening heeft gestort.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat bijzondere waardevermindering van de deelneming in N.V. NOM toereikend is toegelicht in de toelichting op de financiële vaste activa in de jaarrekening.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

**Grondexploitatie
Blauwestad**

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Grondexploitatie Blauwestad

Inleiding

Ten behoeve van de jaarrekening 2021 heeft de provincie de grondexploitatie Blauwestad geactualiseerd naar peildatum 1 januari 2022 (hierna: GREX 2022). Ten opzichte van de GREX 2020 is de looptijd van de grondexploitatie als gevolg van de realisatie van de jaarschijf 20201 met één jaar verlengd tot en met 2041 en zijn de kosten van het projectbureau Blauwestad herijkt. Mede als gevolg hiervan is de vereiste voorziening van grondexploitatie Blauwestad in 2021 afgenomen met € 3,2 miljoen van € 23,4 miljoen ultimo 2020 naar € 20,2 miljoen ultimo 2021.

Uitkomsten controle grondexploitatie Blauwestad

De waardering van grondexploitatie Blauwestad is gebaseerd op de inschatting van het college van Gedeputeerde Staten van de nog te realiseren opbrengsten en kosten, waarbij verschillende aannames worden gemaakt voor onder andere opbrengstindexatie, inflatie, rente en verkoopfasering (in tijd) en de looptijd van de grondexploitatie.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft EY Real Estate Advisory Services (EY REAS) gevraagd deze aannames en uitgangspunten die aan de geactualiseerde grondexploitatie ten grondslag liggen te toetsen.

Op basis van deze analyse en toetsing concludeert EY REAS dat de gehanteerde aannames en uitgangspunten, waaronder de geprognosticeerde verkopen in de grondexploitatie Blauwestad per 1 januari 2022 aanvaardbaar zijn.

Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de looptijd van de grondexploitatie, die door het college van Gedeputeerde Staten net als voorgaande jaren is gesteld op twintig jaar. Wij benadrukken dat de belangrijkste getroffen risicobeperkende beheersmaatregel het afsluiten van (langjarige) ontwikkelovereenkomsten met ontwikkelaars voor projectmatige woningbouw betreft.

Wij adviseren de provincie om de met de ontwikkelovereenkomsten samenhangende uitgiftecapaciteit strikt te blijven monitoren, omdat deze het grootste gedeelte van de verlenging van de looptijd naar twintig jaar dienen af te dekken.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

**Grondexploitatie
Blauwestad**

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Grondexploitatie Blauwestad

BBV-verslaggevingsregels

In de notitie Grondexploitatie in begroting en jaarstukken (2019) van de Commissie BBV is opgenomen dat de looptijd van een grondexploitatie-complex maximaal tien jaar mag bedragen, om de risico's van langlopende projecten te beperken. Deze tien jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door Provinciale Staten en verantwoord in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risicobeperkende beheersmaatregelen die de provincie heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren. Bij vaststelling van de GREX 2022 wordt Provinciale Staten dan ook expliciet gevraagd om op basis van de hierboven opgenomen overwegingen van het college van Gedeputeerde Staten de looptijd van de grondexploitatie te handhaven op twintig jaar.

In de voordracht Blauwestad heeft het college van Gedeputeerde Staten naar onze mening de aan de looptijd van twintig jaar ten grondslag liggende overwegingen en risicobeperkende beheersmaatregelen adequaat toegelicht.

Op basis van de door de provincie getroffen risicobeperkende beheersmaatregelen en overwegingen, kunnen wij instemmen met de gehanteerde looptijd van twintig jaar.

Waardering grondexploitatie Blauwestad

Wij hebben de door EY REAS uitgevoerde werkzaamheden beoordeeld en vastgesteld dat wij kunnen instemmen met de door REAS uitgevoerde werkzaamheden en conclusies. Dit betekent dat grondexploitatie Blauwestad met boekwaarde ultimo 2021 ad € 49,9 miljoen (2020: € 53,8 miljoen) juist is gewaardeerd.

Wij merken hierbij op dat de grondexploitatie Blauwestad per 1 januari 2022 nog niet is vastgesteld door Provinciale Staten, maar voorafgaand aan de behandeling en vaststelling van de jaarrekening 2021 ter vaststelling wordt aangeboden. In het kader van onze controle zijn wij ervan uitgegaan dat de geactualiseerde grondexploitatie per 1 januari 2022 ongewijzigd zal worden vastgesteld door Provinciale Staten.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

**Grondexploitatie
Blauwestad**

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Grondexploitatie Blauwestad

Effect van de stikstof/PFAS problematiek lijkt beperkt van invloed te zijn op Blauwestad

Wij hebben specifiek aandacht besteed aan het effect van de stikstof/PFAS problematiek op grondexploitatie Blauwestad. Op basis van een door de provincie intern uitgevoerde analyse alsmede onze uitgevoerde werkzaamheden en bevindingen, concluderen wij dat het effect van de stikstof en PFAS problematiek niet tot verhoogde risico's voor grondexploitatie Blauwestad leidt.

Toelichting onzekerheden rondom grondexploitatie Blauwestad in de jaarrekening 2021

Inherent aan grondexploitaties is dat hieraan aannames en schattingen ten grondslag liggen. Dit geldt zeker voor grondexploitaties met een lange looptijd, zoals Blauwestad. Hierdoor is onzeker in welke mate de werkelijke opbrengsten en kosten in overeenstemming met de huidige inschattingen zullen zijn. Voorgaande is door het College van Gedeputeerde Staten toegelicht in de toelichting op het onderhanden werk van Blauwestad in de jaarrekening 2021. Hierbij is tevens een gevoeligheidsanalyse opgenomen, om inzichtelijk te maken wat de gevolgen van wijzigingen in aannames zijn op de waardering van grondexploitatie Blauwestad.

Wij zijn van mening dat de onzekerheden omtrent Blauwestad hiermee toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

**Stelselwijziging
lastneming subsidies**

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar, rekening houdende met de stelselwijziging

Kernpunt

Subsidielasten uit hoofde van verstrekte projectsubsidies worden met ingang van boekjaar 2021 naar rato van de begrote voortgang van het project van de subsidieontvanger (op basis van de projectkosten) als last aan het boekjaar toegerekend, tenzij uit tussentijdse monitoring van het subsidieproject blijkt dat de werkelijke voortgang afwijkt van de begrote voortgang. Dit betreft een verplichte stelselwijziging op basis van de geldende verslaggevingsregels in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Deze stelselwijziging is verwerkt in de jaarrekening 2021. Subsidielasten uit hoofde van exploitatiesubsidies worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen of de subsidielasten en -verplichtingen over 2021 juist en volledig zijn verantwoord:

- ▶ Vaststellen of het door de provincie Groningen gehanteerde stelsel voor verantwoording van de verstrekte subsidies in overeenstemming is met het BBV en het door PS vastgestelde grensbedrag zoals opgenomen in de financiële verordening.
- ▶ Inhoudelijke controle van de doorgevoerde stelselwijziging.
- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers.
- ▶ Cijferanalyses op de subsidielasten en -verplichtingen.

- ▶ Detailwerkzaamheden op verplichtingen om vast te stellen dat subsidies niet onterecht zijn opgeknapt om onder de vastgestelde drempelwaarde te blijven.
- ▶ Detailcontroles op de verantwoorde subsidielasten en het nog te betalen deel om vast te stellen of deze rechtmatig zijn verstrekt en in overeenstemming met de grondslagen voor lastneming van de provincie Groningen op de juiste wijze zijn toegerekend aan het boekjaar 2021.
- ▶ Analyse van de volledigheid van subsidievaststellingen en de mogelijk daaruit voortkomende afwikkelingsverschillen, om vast te stellen dat de subsidievaststellingen in het juiste boekjaar zijn verantwoord.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

**Stelselwijziging
lastneming subsidies**

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar, rekening houdende met de stelselwijziging

.Belangrijkste observaties:

- ▶ De commissie BBV heeft geadviseerd om voor de toegekende subsidies, waarvoor de lasten nog niet volledig zijn verantwoord op basis van de begrote voortgang, een reserve te vormen of een toelichting op te nemen onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De provincie heeft in overeenstemming hiermee gekozen om een niet uit de balans blijkende verplichting op te nemen.
- ▶ In de door PS vastgestelde Financiële verordening provincie Groningen 2021 ontbreekt de mogelijkheid tot het toelichten van de subsidieverplichting als een niet uit de balans blijkende verplichting. Gezien de achterliggende voordracht en afdelingsnota betreft het ontbreken van deze mogelijkheid een omissie. De provincie is voornemens deze omissie te herstellen voor afgifte van onze controleverklaring.
- ▶ In het kader van de stelselwijziging subsidies heeft de provincie Groningen in 2021 een groot aantal subsidiebeschikkingen moeten aanpassen. Dat proces is over het algemeen goed verlopen. Tevens heeft de provincie in kaart gebracht welke subsidies in 2021 zijn beschikt boven het grensbedrag, teneinde ook de cijfermatige stelselwijziging goed te verwerken. Het gaat hier in totaal om vijftien provinciale subsidies en één externe.

Wij hebben geconstateerd dat de cijfermatige stelselwijziging in eerste aanleg niet juist is verwerkt, met name vanwege ontbrekende dan wel niet goed toegepaste realisatiecijfers. Dit is intern geanalyseerd en in de jaarrekening gecorrigeerd. Wij zien hier dat de provincie beter kan anticiperen op incidentele wijzigingen, en zich daar pro actiever op kan voorbereiden. Tegelijkertijd zien we dat het routinematige deel van het subsidieproces nog immer loopt zoals verwacht op basis van onze tussentijdse controle.

- ▶ De stelselwijziging is op adequate wijze toegelicht in de jaarrekening 2021.
- ▶ In verband met de stelselwijziging is in beschikkingen boven het drempelbedrag de verplichting voor de subsidienemer opgenomen om tweemaal per jaar een voortgangsrapportage op te sturen waar onder meer een financiële update wordt gegeven. Op basis hiervan kan bij significante afwijkingen een herziene beschikking worden verstrekt waaruit een aangepaste lastneming blijkt. Wij hebben vastgesteld dat voortgangsrapportages zijn ontvangen met significante afwijkingen. Door de provincie zijn bij deze subsidies geen herziene beschikkingen opgestuurd en is de lastneming niet aangepast aan de realisatie van de subsidienemer.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

**Stelselwijziging
lastneming subsidies**

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar, rekening houdende met de stelselwijziging

Belangrijkste observaties (vervolg)

- ▶ Wij hebben in dat kader een controleverschil geconstateerd van € 2,3 miljoen met resultaatteffect (teveel genomen lasten). Behoudens een bedrag van € 164.000 is dit controleverschil gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening.
- ▶ Daarnaast zien wij dat de verwerking van de niet genomen lasten onjuist was verwerkt in de jaarrekening doordat hiervoor zowel een schuld als een vordering is opgeboekt in plaats van een toelichting onder de niet uit de balans blijken de verplichtingen. Het hiermee gemoeide balanseffect bedraagt € 23,6 miljoen en is in de finale jaarrekening worden gecorrigeerd.
- ▶ Wij hebben samen met uw organisatie geconstateerd dat de impact van genoemde stelselwijziging en met name de wijze waarop de lastneming moet worden bepaald door middel van voortgangsrapportages, door de provincie Groningen is onderschat. Mede door de organisatieontwikkeling die heeft plaatsgevonden zijn meer verantwoordelijkheden bij de afdelingen komen te liggen. In dit geval is de administratieve uitwerking van de stelselwijziging deels ontoereikend opgevolgd door het basisteam Subsidie en Inkoop, met name op het gebied van het verkrijgen en beoordelen van realisatiecijfers, met de daaraan gekoppelde financiële gevolgen. Hieruit blijkt dat de organisatie nog moet wennen aan de doorgevoerde organisatieontwikkeling.
- ▶ Wij adviseren het beoordelen van ontvangen voortgangsrapportages beter in te bedden in het subsidieproces. Bij ontvangst van een voortgangsrapportage zal in het proces en tijdig gedurende het jaar door het basisteam Subsidie en Inkoop moeten worden vastgesteld of financiële voortgang bij de subsidienemer significant afwijkt van de planning (vanuit de beschikking). Indien er sprake is van een significante afwijking zal dan een herziene beschikking moeten worden gestuurd waarop de lastneming in de financiële administratie moet worden aangepast. Wij adviseren daarbij ook het opvragen van rapportages beter af te stemmen op het afsluitingsproces van de jaarrekening.
- ▶ Door uitvoeringsorganisatie SNN is namens de provincie één subsidie boven het drempelbedrag verstrekt in 2021. Wij hebben juiste verwerking daarvan rekening houdende met de stelselwijziging vastgesteld.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat de stelselwijziging subsidielasten adequaat is verwerkt in de jaarrekening 2021. De stelselwijziging is op adequate wijze toegelicht in de jaarrekening 2021.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

**Naleving Europese
aanbestedingsregels**

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Kernpunt

Als gevolg van de complexe wet- en regelgeving rondom Europese aanbestedingen bestaat een verhoogd risico dat inkopen niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels plaatsvinden. Gezien de omvang van deze inkopen kan dit inherent tot materiële financiële rechtmatigheidsfouten in de jaarrekening leiden.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen of de Europese aanbestedingsregels over 2021 zijn nageleefd:

- ▶ Wij hebben de opzet (o.a. middels inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers van de inkoopafdeling) en het bestaan van de interne beheersing van het aanbestedingsproces beoordeeld.
- ▶ Aan de hand van de spendanalyse steekproefsgewijs vaststellen of inkopen die de geldende Europese aanbestedingsdrempels overschrijden Europees zijn aanbesteed.
- ▶ Vaststellen of in 2021 gegunde opdrachten die de Europese aanbestedingsdrempel overschrijden maar nog niet tot inkopen in 2021 hebben geleid Europees zijn aanbesteed.
- ▶ Analyse en bepaling van de impact van de rechtmatigheidsfout uit voorgaand jaar op de rechtmatigheid van het huidige jaar.

- ▶ Meerjarenanalyse van de inkopen per crediteur om vast te stellen of sprake is van repeterende inkopen die (meerjarig) de Europese aanbestedingsdrempel overschrijden en of deze Europees zijn aanbesteed.

Belangrijkste observaties

Uit de controle op de inkopen en aanbestedingen over 2021 is gebleken dat:

- ▶ 12 inkopen (met betrekking tot 8 crediteuren) in 2021
- ▶ (2020: 9 inkopen) niet voldoen aan de relevante wet- en regelgeving met betrekking tot inkopen en aanbestedingen. Voor de provincie Groningen betreffen dit de Europese aanbestedingsregels en de nationale Aanbestedingswet. In de betreffende gevallen is niet voldaan aan de Europese aanbestedingsregels.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

**Naleving Europese
aanbestedingsregels**

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Belangrijkste observaties (vervolg)

Uit de controle op de inkopen en aanbestedingen over 2021 is gebleken dat:

- ▶ De belangrijkste onrechtmatigheden kunnen als volgt worden samengevat:
 - ▶ Aangaande drie van de acht geconstateerde fouten stellen wij vast dat dit onrechtmatigheden uit voorgaande jaren zijn met doorwerking in 2021. Het gaat dan om € 632.000
 - ▶ In drie gevallen zijn opdrachten niet volgens een Europese procedure gegund waar dat wel had gemoeten. In deze gevallen zijn opdrachten onterecht gesplitst. Het gaat hier om een bedrag van € 740.000.
- ▶ De totale rechtmatigheidsfout over 2021 bedraagt € 1.564.000 (2020: € 1.052.000). Wij hebben in ons overzicht met controleverschillen derhalve een financiële rechtmatigheidsfout opgenomen van € 1.564.000.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Verantwoording van de bezoldiging van de topfunctionarissen in de WNT-verantwoording

Kernpunt

Op basis van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt daarnaast een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor de bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de bezoldigingsmaxima van topfunctionarissen overschrijden.

Gegeven de complexiteit van deze wetgeving in combinatie met de (wettelijk bepaalde) lage controletolerantie voor de accountant bestaat een verhoogd risico dat de WNT over 2021 niet is nageleefd en/of de toelichting op de WNT niet voldoet aan de gestelde vereisten.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de WNT over 2021 is nageleefd en dat de toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers inzake de totstandkoming van de WNT-verantwoording.
- ▶ Aansluiten van de WNT-verantwoording in de jaarrekening met onderliggende bescheiden uit de salarisadministratie en financiële administratie.

- ▶ Vaststellen of de bedragen in de WNT-verantwoording tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de WNT.
- ▶ Analyse van de volledigheid van functionarissen die verantwoord dienen te worden in het kader van de WNT.
- ▶ Analyse volledigheid van de in de verantwoording opgenomen looncomponenten en vergoedingen, zowel vanuit de salaris- als de financiële administratie.

Bij onze controle hebben wij gebruikgemaakt van specialisten van ons landelijk WNT-kennisteam.

Belangrijkste observaties:

In overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving kwalificeren de secretaris en de griffier van de provincie als leidinggevende topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris en de griffier blijft binnen het voor de provincie algemeen geldende bezoldigingsmaximum.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Verantwoording van de bezoldiging van de topfunctionarissen in de WNT-verantwoording

Anticumulatiebepaling

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of geen sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen. Wij hebben in onze controleverklaring deze aangelegenheid benadrukt middels een paragraaf ter benadrukking van overige aangelegenheden.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat de provincie Groningen over 2021 de WNT heeft nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Verantwoording van specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage

Kernpunt

De provincie Groningen dient middels de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2021 verantwoording af te leggen over 40 specifieke uitkeringen. Dit aantal is verder toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren (2020: 25; 2019: 4). De toename van het aantal regelingen waarover verantwoording afgelegd dient te worden is een landelijke ontwikkeling, ingegeven door aangescherpte vereisten met betrekking tot het beschikbaar stellen van specifieke middelen door het Rijk. Iedere specifieke uitkering heeft eigen kenmerken en specifieke voorwaarden en vereisten. Als gevolg hiervan hebben wij een verhoogd risico ten aanzien van de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen in de SiSa-bijlage onderkend.

Onze aanpak

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.

- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Wij hebben per specifieke uitkering onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de financiële verantwoording in de SiSa-bijlage juist, volledig en rechtmatig is:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij verantwoordelijk medewerkers van de financiële en specifieke afdelingen.
- ▶ Kennismaken van de specifieke regeling, projectplannen en beschikkingen.
- ▶ Vaststellen of de verantwoorde bestedingen in de SiSa-bijlage aansluiten met de financiële administratie.
- ▶ Detailcontrole van de verantwoorde bestedingen op basis van onderliggende documentatie en de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Analyse resultaat

Waardering leningen
en NOM

Grondexploitatie
Blauwestad

Stelselwijziging
lastneming subsidies

Naleving Europese
aanbestedingsregels

WNT en SiSa

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Verantwoording van specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage

Onze observaties

- ▶ Provincie Groningen kent voor boekjaar 2021 40 SiSa regelingen. Wij zien dat, onder meer door de regelingen in het kader van de gaswinning, de provincie, mede in vergelijking met andere provincies, relatief en absoluut hoge aantallen van deze regelingen kent.
- ▶ In onze management en boardletter d.d. 22 februari 2022 hebben wij de organisatie geadviseerd om per SiSa-regeling een dossier (inclusief een risicoanalyse) in te richten, het proces van de totstandkoming van SiSa bijlagen aan te scherpen alsmede periodieke actualisaties en reviews toe te passen.
- ▶ Wij constateren dat deze aanbevelingen alsmede ook de eerder afgegeven signalen niet hebben geleid tot een degelijke voorbereiding van alle 40 SiSa dossiers, waardoor zowel de provincie als EY een forse inspanning hebben moeten leveren om tot een kwalitatief goede afwikkeling van de SiSa dossiers en de controle daarop te komen.
- ▶ Wij zien daarbij dat basale zaken zoals de aansluiting op de jaarrekening, het invullen van indicatoren op de SiSa verantwoordingen en het samenstellen van de specificaties in eerste aanleg niet consistent aan de daaraan te stellen eisen voldeden.

- ▶ Wij hebben de organisatie met klem geadviseerd de (beleids)medewerkers die verantwoordelijkheden hebben in de voorbereiding van de SiSa verantwoordingen bij te scholen op de financieel administratieve vereisten van de SiSa regelingen en hen te laten ondersteunen en controleren door Domein OrganisatieOndersteuning.
- ▶ Tevens vinden wij het noodzakelijk dat een proces wordt ingericht om tijdig tot toereikende SiSa verantwoordingen te komen voor 2022.
- ▶ Wij begrijpen van de organisatie dat zij dit zelf ook heeft geconstateerd en hierop passende actie onderneemt.

Conclusie

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Rechtmatigheidsbeheer

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

Lastenoverschrijding programma	Begroting 2021 na wijziging	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 1 Totaal € 59.000 (0,3%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden wordenesignaleerd	V	
Programma 8 Totaal € 689.000 (1,7%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden wordenesignaleerd	V	

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw Staten voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2021. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde kredieten. Wij constateren de volgende overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten:

Omschrijving actief	Geïnvesteed bedrag	Door PS beschikbaar gesteld krediet	Overschrijding krediet
Geen kredietonrechtmatigheden geconstateerd	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Rechtmatigheidsbeheer

Subsidies

Wij hebben geconstateerd dat over geheel 2021 in vijf gevallen de beschikking op een subsidieaanvraag-, ofwel vaststelling, niet tijdig is verzonden. Het niet tijdig verstrekken van een subsidiebeschikking betreft een formele rechtmatigheidsfout.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves in het overzicht van baten en lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedrag	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Afwijking ten opzichte van begroting na wijziging
Storting in reserves	€ 38.824.000	€ 67.125.000	€ 28.301.000
Onttrekkingen aan reserves	€ 95.649.000	€ 92.865.000	€ 2.784.000
Saldo mutaties op reserves	€ 56.825.000	€ 25.740.000	€ 31.085.000

Notabene: in bovenstaand overzicht zijn de stortingen en onttrekkingen verantwoord voor verrekening van resultaatsbestemming.

Voor een nadere toelichting op de stortingen en onttrekkingen aan de reserves verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2021. Wij hebben vastgesteld dat de stortingen en onttrekkingen aan de reserves rechtmatig hebben plaatsgevonden. Wij merken op dat bovenstaande stortingen en onttrekkingen geautoriseerde stortingen en onttrekkingen zijn. Stortingen naar aanleiding van het resultaat moeten nog plaatsvinden bij vaststelling van het resultaat en resultaatbestemming door Provinciale Staten.

Bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium

Voor onze bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium (waaronder de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen) verwijzen wij naar het hoofdstuk Controle-uitkomsten.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Rechtmatigheidsbeheer

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. Behoudens de geconstateerde rechtmatigheidsfout inzake de aanbestedingen heeft de uitkomst van deze toets niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf "Weerstandsvormogen en risicobeheersing" van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de provincie Groningen betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording 2022

Invoering rechtmatigheidsverantwoording vanaf verslagjaar 2022

Vanaf de jaarrekening 2022 moeten provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (onder voorbehoud van de parlementaire goedkeuring van het ingediende wetsvoorstel) een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarstukken.

Met de rechtmatigheidsverantwoording legt het College van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten verantwoording af over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening.

Om een rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven over de naleving van de relevante wet- en regelgeving, dient het College te kunnen steunen op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle. Dit systeem dient ook te waarborgen dat een overzicht kan worden opgesteld van de afwijkingen van rechtmatigheid.

Wij verwijzen naar de aanbevelingen opgenomen in onze boardletter (d.d. 22 februari 2022) met betrekking tot de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Vanaf volgend jaar dient in de paragraaf bedrijfsvoering nadere toelichting te worden gegeven op alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn vermeld. Tevens dient er een verklaring te worden opgenomen over de geconstateerde rechtmatigheidsfouten. Aspecten die hierbij onder meer in de beschouwingen betrokken dienen te worden zijn de tussentijdse communicatie met PS - of de reden waarom deze achterwege is gebleven - alsmede de maatregelen die zijn genomen om verbeteringen aan te brengen om wet- en regelgeving afdoende in processen te waarborgen. Wij constateren dat deze toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering in de jaarstukken 2021 nog ontbreekt.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Speerpunten van Provinciale Staten

Provinciale Staten kunnen ons speerpunten meegeven in het kader van onze controle. Aan deze specifieke onderwerpen besteden wij in onze controle en rapportering meer aandacht dan noodzakelijk zou zijn voor onze reguliere jaarrekeningcontrole. Voor de controle 2021 hebben Provinciale Staten ons een viertal speerpunten meegegeven, deze zijn, behoudens de resultaatanalyse op pagina 6, in dit hoofdstuk van ons verslag nader uitgewerkt.

Speerpunt 1: COVID-19

De ontwikkelingen rondom de COVID-19 pandemie blijven invloed hebben op de operationele en financiële processen van de provincie Groningen. De COVID-19 pandemie heeft gedurende 2021 evenals 2020 financiële impact gehad op provincie Groningen. In de programmaverantwoording 2021 is sprake van onderbestedingen op 7 van de 9 programma's. Deze zijn naar verwachting van het college van tijdelijke aard.

De organisatie heeft de financiële risico's geanalyseerd, deze zijn toegelicht in de programmaverantwoording (paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing). De financiële impact is op dit moment moeilijk in te schatten, inherent is er sprake van onzekerheden. De provincie Groningen heeft diverse maatregelen getroffen om de negatieve impact van de coronacrisis op de provincie te beperken. Hiervoor is in 2020 het zgn. Coronafonds vastgesteld met als doel om bedrijven en organisaties sterker uit de coronacrisis te laten komen. Er wordt hiermee toekomstgericht geïnvesteerd. Dit fonds bevat een maatregelenpakket met een financiële omvang van in totaal € 11,5 miljoen. Van deze regelingen is niet alleen in 2021 gebruik van gemaakt want een deel van de regelingen heeft ook een doorloop in 2022 en verder. De bestedingen 2021 komen als (subsidie)lasten tot uitdrukking in de jaarrekening 2021. Wij hebben deze gecontroleerd en geen bijzonderheden geconstateerd ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Speerpunten van Provinciale Staten

De schade ten gevolge van de coronacrisis doet zich in financiële zin vooral voor in de sectoren openbaar vervoer, cultuur en economie. Voor de compensatie van de schade in het openbaar vervoer en in de culturele sector zijn met het Rijk afspraken gemaakt. De provincie Groningen heeft hiervoor additionele middelen van het Rijk ontvangen en deze doorbeschikt aan de concessiehouders openbaar vervoer en de culturele sector. Verantwoording over deze middelen vindt plaats middels de SiSa-bijlage.

De risico's en getroffen beheersmaatregelen zijn daarnaast naar onze mening adequaat toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen. De organisatie heeft naar onze mening toereikende beheersmaatregelen ingericht om de risico's en onzekerheden te monitoren en hierop te acteren.

Tot slot hebben wij in het kader van onze controle expliciet aandacht besteed aan de impact van de COVID-19 pandemie op (onder meer) de waardering van balansposten (bijv. verstrekte leningen of deelnemingen), toereikendheid van voorzieningen, garantstellingen richting verbonden partijen en de rechtmatigheid en getrouwheid van verstrekte subsidies. Hieruit zijn geen bijzonderheden gebleken.

Ontwikkelingen Oekraïne

Naast onze werkzaamheden aangaande de gevolgen van Covid-19 hebben wij tevens aandacht besteed aan de gevolgen van de ontwikkelingen in Oekraïne voor de provincie ten aanzien van de ingestelde sancties en ten aanzien van vergroting van de algemene economische onzekerheid. Belangrijk is dat geen zaken mogen worden gedaan met personen, bedrijven en organisaties die op de EU sanctielijst staan. Wij begrepen dat de provincie de sanctielijst op 21 april 2022 op dit criterium heeft beoordeeld. Daarbij is niet gebleken dat er momenteel sprake zou zijn van personen die werkzaam zijn of bestuurder/(pseudo-)UBO zijn bij een bij de provincie gelieerde instelling/verbonden partij.

De situatie in Oekraïne leidt daarnaast tot verstoringen in de supply chain met als gevolg een risico van hogere inflatie cijfers en negatieve effecten op de economie.

Deze onzekerheden zijn beschreven in het hoofdstuk Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Speerpunten van Provinciale Staten

Speerpunt 2: Risicoreserve Ring Zuid

Kernpunt

In 2020 is met betrekking tot het project Aanpak Ring Zuid overeenstemming op hoofdlijnen bereikt tussen opdrachtgever en opdrachtnemer inzake de financiering van het meerwerk als gevolg van vertraging in het project Aanpak Ring Zuid. Hiertoe is tevens middels een brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 6 juli 2020 de Tweede Kamer geïnformeerd. Uit deze brief blijkt dat enkele aspecten van de overeenstemming nog nader moesten worden uitgewerkt en geformaliseerd. Deze nadere uitwerking en formalisering heeft plaatsgevonden in januari 2021 door middel van een vaststellingsovereenkomst (VOK2). Per voordracht van 19 januari 2021 is een extra bijdrage ad € 78 miljoen vrijgemaakt voor het project Aanpak Ring Zuid ten laste van de RSP projecten N33 Midden en Wunderline. Een van de afspraken uit de vaststellingsovereenkomst is dat het indexeringsrisico van de afgesproken opdrachtsom is afgekocht zodat stijgende grondstofprijzen et cetera voor rekening van de opdrachtnemer is. Overigens zijn niet alle financiële risico's voor rekening van de opdrachtnemer (10 financiële risico's waaronder COVID en Archeologische toevalsvondsten zijn dat niet). Tevens bestaat een risico dat sterke prijsstijgingen van grondstoffen op grond van force majeure alsnog bij de provincie/RWS worden neergelegd.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Speerpunten van Provinciale Staten

Onze aanpak

Wij hebben op basis van de verwerking in de jaarrekening en de nadere toelichtingen in de PS rapportages Aanpak Ring Zuid Tri mester rapport nr. 3-2021 de beschikbare budgetruimte beoordeeld. Daarnaast hebben wij o.a. gesprekken gevoerd met de verantwoordelijk medewerkers en met de directie. In het T3-2021 rapport wordt een specificatie met de resterende budgetruimte verstrekt:

	In miljoenen €
Budget uitvoeringskosten tot en met zomer 2024	768,4
Prognose eindstand	(761,6)
Budgetruimte	6,8
In prognose eindstand opgenomen post Onvoorzien	41,0
Totaal aan beschikbare ruimte	47,8 miljoen (6,2%)

Wij willen u meegeven te overwegen om nadere risico-inventarisaties aangaande dit en andere projecten mee te nemen in de opdrachtverlening voor het extern onderzoek weerstandsvermogen. Een dergelijke inventarisatie kan bijvoorbeeld plaatsvinden door een impactanal yse, waarbij met scenario's de best case en worst case scenario's tegen elkaar worden afgezet. Op grond van het Convenant RSP en de Bestuursovereenkomst Aanpak Ring Zuid geldt dat indien sprake is van kostenstijgingen deze binnen het RSP programma dienen te worden opgevangen.

Onze conclusie

Op basis van de informatie en de verdere toelichtingen van de ambtelijke staf kunnen wij ons verenigen met de verwerking in de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen, met dien verstande dat naar de toekomst toe genoemde risico-inventarisatie te overwegen valt.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Speerpunten van Provinciale Staten

Speerpunt 3: Fonds voor de ontwikkeling van Energie coöperaties gebaseerd op risico percentage van 33%

Kernpunt

Bij initiatieven voor duurzame energieprojecten (zoals zonneparken, windparken) is een belangrijk knelpunt het ontbreken van voldoende ontwikkelkapitaal, noodzakelijk om deze plannen te kunnen financieren voordat er sprake is van toegekende subsidies, vergunningen, aansluitingen op het elektriciteitsnet. De provincie heeft via het Fonds Nieuwe Doen aanvullend kapitaal beschikbaar gesteld met een budget van € 4,5 miljoen op basis van een risico reservering van € 1,5 miljoen (ofwel gebaseerd op een risico percentage van 33% op het fondsvermogen). Dit betreft een revolverend fonds waarbij middelen meerdere malen kunnen worden uitgezet.

Onze aanpak

Wij hebben om het door GS ingeschatte risico percentage te toetsen de opzet (onder andere middels inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers van de inkoopafdeling) en de notities ten aanzien van het fonds, beoordeeld.

De provincie heeft met Fonds Nieuwe Doen per 1 januari 2022 een eigen fonds voor de ontwikkelkosten van Energie coöperaties opgezet, waaruit energie coöperaties minimaal € 0,05 miljoen tot maximaal € 0,5 miljoen kunnen lenen ter dekking van hun ontwikkelkosten. Indien een ontwikkelingsproject uiteindelijk niet door zal gaan wordt de lening aan een coöperatie omgezet in een subsidie welke niet terugbetaald hoeft te worden. Projecten welke wel tot realisatie komen zullen naast de normale vergoeding voor de leningen ook een extra premie betalen waarmee beoogd wordt om eventuele verliezen op andere projecten te compenseren.

Onze conclusie

Op basis van de informatie en de verdere toelichtingen van de ambtelijke staf kunnen wij ons verenigen met het door de provincie gehanteerde risico percentage van 33%. De inzet van de verstrekte leningen in de ontwikkelfase van projecten en de inherent hogere kans dat projecten niet doorgaan in deze fase leidt ertoe dat een hoger risicopercentage dient te worden aangehouden dan bij reguliere projecten. In dit geval wordt € 1,5 miljoen aangehouden in het weerstandsvermogen bij een inzet van € 4,5 miljoen. In de komende jaren komen er meer ervaringscijfers beschikbaar zodat het gehanteerde risico percentage kan worden geevalueerd.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Bijlagen

Uw jaarverslag en onze observaties

Informatiewaarde

Uw jaarverslag bestaat uit de programma-verantwoording, de paragrafen en overige informatie. De informatiewaarde en leesbaarheid van uw jaarverslag is goed

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast is in het jaarverslag de verwachte gang van zaken opgenomen.

Kwaliteit paragrafen

Uw jaarverslag bevat alle paragrafen die op basis van het BBV verplicht zijn gesteld. De opgenomen paragrafen voldoen aan de vereisten op basis van het BBV en bieden veel informatie. De informatie is gestructureerd en overzichtelijk opgenomen in het jaarverslag. Wij beoordelen de kwaliteit van uw paragrafen als goed.

Jaarverslag voldoet aan het BBV

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vereist.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat op basis van de verkregen kennis bij de jaarrekeningcontrole.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Cybersecurity

Bijlagen

Onze visie op uw interne beheersing

Wij hebben inzicht verkregen in de opzet van de interne beheersomgeving, voor zover relevant voor onze opdracht. Wij hebben een gegevensgerichte controleaanpak toegepast. Dit betekent dat wij de operationele effectiviteit van de (belangrijkste) interne beheersmaatregelen niet hebben getoetst. In onze boardletter 2021, uitgebracht op 22 februari 2022, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2021 opgenomen. Wij zullen u in onze boardletter 2022 informeren over de opvolging van onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2022.

Ons beeld van de IT-omgeving

Onze controle hebben wij niet primair gericht op het afgeven van een oordeel op de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde dataverwerking (of onderdelen daarvan). Wij zijn ook niet geïnstrueerd door Provinciale Staten of het management om hiernaar te kijken.

De jaarrekeningcontrolewerkzaamheden hebben echter geen tekortkomingen geïdentificeerd ten aanzien van de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

In onze boardletter 2021 d.d. 22 februari 2022 hebben wij u nader geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatie-beveiliging en de uitkomsten van onze IT-auditwerkzaamheden.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Cybersecurity

Bijlagen

Cybersecurity

Inleiding

De cyber-gerelateerde dreigingen blijven zich ontwikkelen, en organisaties dienen dan ook continu aandacht te hebben voor het op peil houden van

hun cybersecurity-weerbaarheid. Het is van belang dat u een stelsel van maatregelen in stand houdt, waarmee wordt geborgd dat:

- ▶ verantwoordelijkheden betreffende het melden en opvolgen van cyber-gerelateerde gebeurtenissen zijn belegd;
- ▶ een proces is ingericht via welke dergelijke gebeurtenissen worden geëvalueerd en geclassificeerd voor opvolging;
- ▶ het management en “those in charge of governance” periodiek wordt geïnformeerd over opgetreden cyber-gerelateerde gebeurtenissen.

Observaties

Wij constateren dat de provincie Groningen in de afgelopen jaren zich heeft ontwikkelt op dit onderwerp. Zo is een risico management module geïmplementeerd om de risico's op tactisch en strategisch niveau te registreren en rapporteren. Verder is een Information Security Management Systeem (ISMS) ingericht om de risico's omtrent informatiebeveiliging, gestructureerd te identificeren, classificeren en adresseren.

Op het vlak van bewustwording heeft de provincie activiteiten om de bewustwording in de praktijk te toetsen, zoals social engineering en phishing campagnes.

Wij bevelen u de volgende aandachtspunten aan om cybersecurity-weerbaarheid verder te verhogen:

- ▶ Voer een kwalitatieve analyse uit om de kans en impact van de risico's op de informatieveiligheid te bepalen.
- ▶ Stel vast welke bereidheid de provincie heeft tot het accepteren van risico's (risk appetite).
- ▶ Maak vanuit het inherente risico het effect van getroffen maatregelen op het restrisico (netto risico) inzichtelijk.
- ▶ Versterk het toezicht op beheeractiviteiten van externe dienstverleners.
- ▶ Stimuleer het uitvoeren van periodieke risicoanalyses in opdracht van de verantwoordelijke eigenaren van processen en applicaties.
- ▶ Zorg dat management en directie voldoende is geïnformeerd over de (rest)risico's, de risk appetite, ontwikkelingen in het dreigingenlandschap, de staat van de geïmplementeerde maatregelen en vereisten vanuit wet- en regelgeving.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Rechtmatigheidsbeheer

Speerpunten PS

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Cybersecurity

Bijlagen

Cybersecurity

Een belangrijk aandachtspunt blijft het bepalen of initiatieven zich snel genoeg ontwikkelen (ook gezien de complexiteit, kosten en bezetting om security monitoring in te richten) ten opzichte van het snel veranderende cyber security risico landschap. Wij zien dat de provincie Groningen dit op een gestructureerde wijze aanpakt waardoor een mechanisme aanwezig is om een cyberaanval te voorkomen of de impact ervan zo laag mogelijk te laten zijn.

INHOUD

Home

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en
risicobeheersing

Maatschappelijke
ontwikkelingen

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlagen

In de bijlagen hebben wij informatie opgenomen die wij vanuit de controlestandaarden of andere regelgeving aan u moeten melden.

INHOUD

[Home](#)[Bijlagen](#)[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)[Verplichte communicatie](#)[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Controleverschillen

Materialiteit

Onze controle is gericht op het ontdekken van materiële fouten in de jaarstukken. Via de controleverklaring geven wij aan dat de jaarrekening een getrouw en rechtmatig beeld geeft, hetgeen inhoudt dat wij een redelijke mate van zekerheid hebben dat de jaarrekening geen materiële fouten bevat.

Wij hebben een materialiteit gehanteerd van € 4,90 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op 1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves. Wij hebben 1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves als grondslag genomen, omdat op grond van artikel 2 lid 1 van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO)

de goedkeuringstolerantie voor de oordeelsvorming over de jaarrekening gesteld dient te worden op 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves.

Tijdens onze controle hebben wij verschillen tussen bedragen, classificaties, presentatie en toelichtingen vastgesteld. Dit kan betrekking hebben op:

- ▶ de waardering of presentatie van posten van de jaarrekening;
- ▶ zoals zij naar onze mening moeten worden gewaardeerd of gepresenteerd in overeenstemming met Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Gecorrigeerde controleverschillen

Beschrijving van het controleverschil	Bedrag	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving
Stelselwijziging subsidelasten (exploitatie)	(2.171.000)	Wel effect, toereikend geredresseerd voor 2021, aandacht nodig voor 2022
Stelselwijziging subsidelasten (balans)	23.600.000	Wel effect, toereikend geredresseerd voor 2021, aandacht nodig voor 2022
Dotatie voorziening IFG (exploitatie)	314.000	Geen
Bankontvangst niet afgeletterd tegen vordering (balans)	5.236.000	Geen

INHOUD

Home

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Maatschappelijke ontwikkelingen

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen

Wij hebben de ongecorrigeerde controleverschillen met het college van Gedeputeerde Staten besproken. Wij zijn van mening dat alle verschillen door het management zouden moeten worden aangepast.

De ongecorrigeerde controleverschillen zien volledig toe op financiële rechtmatigheidsfouten. Deze kunnen gezien hun aard niet worden gecorrigeerd door het college van Gedeputeerde Staten.

Wij kunnen ons echter vinden in het standpunt van het college van Gedeputeerde Staten om deze niet aan te passen, gezien deze bedragen niet van materieel belang zijn voor het getrouwe beeld van de jaarrekening of niet gecorrigeerd kunnen worden (in het geval van financiële rechtmatigheidsfouten). De overwogen kwalitatieve factoren zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Beschrijving van het controleverschil	Bedrag	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving
Rechtmatigheidsfouten	1.564.000	Geen
Stelselwijziging subsidie lasten	164.000	Wel effect, toereikend geredresseerd voor 2021, aandacht nodig voor 2022

INHOUD

[Home](#)[Bijlagen](#)[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)[Verplichte communicatie](#)[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Wij zijn onafhankelijk

Onafhankelijkheid van onze klanten is één van de fundamenteën in ons beroep. Wij monitoren voortdurend dat wij voldoen aan de onafhankelijkheidseisen die op ons van toepassing zijn. Op basis hiervan bevestigen wij dat Ernst & Young Accountants LLP en de personen die deel uitmaken van het controleteam voldoen aan de geldende onafhankelijkheidseisen.

Dienstverlening

Wij hebben geen andere opdrachten verricht dan de controle van de jaarrekening 2021.

Financiële relaties

Financiële relaties kunnen betrekking hebben op relaties van EY als onderneming met provincie Groningen, evenals relaties van individuen (persoonlijke onafhankelijkheid). Daarom voert EY werkzaamheden uit in Nederland en op onze buitenlandse locaties om vast te stellen of een covered person met betrekking tot provincie Groningen of een EY-lidfirma verboden financiële regelingen heeft met provincie Groningen. Er zijn geen bevindingen geconstateerd tijdens het boekjaar.

Andere onafhankelijkheidskwesties

Andere onafhankelijkheidskwesties kunnen bestaan uit:

- ▶ Zakelijke relaties
- ▶ Werkrelaties
- ▶ Andere persoonlijke relaties
- ▶ Geschenken en gastvrijheid
- ▶ Juridische procedures

Wij zijn niet op de hoogte van dergelijke kwesties die redelijkerwijs van invloed geacht kunnen worden te zijn op onze onafhankelijkheid met betrekking tot provincie Groningen.

Gebruik van niet-EY-accountants en -specialisten

Wij hebben bij de uitvoering van onze wettelijke controle gebruikgemaakt van specialisten (onder meer voor de controle van de waardering van GREX Blauwe Stad en de voorziening APPA). Deze specialisten hebben hun onafhankelijkheid aan ons bevestigd.

INHOUD

[Home](#)

Bijlagen

[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)

Verbonden partijen

[Weerstandvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)[Verplichte communicatie](#)[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de provincie Groningen hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en de paragraaf Verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen die indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Naleving notitie verbonden partijen commissie BBV

In oktober 2016 heeft de commissie BBV haar notitie inzake verbonden partijen herzien. In deze notitie gaat de commissie BBV onder meer in op de definitie van verbonden partijen, de begrotings- en verslaggevingsvoorschriften voor verbonden partijen, rechtmatigheid en bestuur en toezicht.

Op grond van deze verslaggevingsvoorschriften dient in de paragraaf Verbonden partijen onder meer de (verwachte) omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar te worden opgenomen, alsmede de (verwachte) omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

In de paragraaf Verbonden partijen in de jaarrekening 2021 heeft de provincie Groningen hiervoor een schatting aangehouden. Deze schatting is door de provincie Groningen daarnaast toereikend toegelicht in de paragraaf verbonden partijen. Wij kunnen ons hierin vinden.

INHOUD

[Home](#)
[Bijlagen](#)
[Controleverschillen](#)
[Onafhankelijkheid](#)
[Verbonden partijen](#)
[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)
[Communicatie](#)
[Verplichte communicatie](#)
[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, die informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2021 is gevoerd. De benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit van de provincie Groningen kan als volgt worden samengevat:

Weerstandsvermogen (bedragen x € miljoen)	Benodigd	Beschikbaar	Vershil (overschot/(tekort))
Incidenteel weerstandsvermogen			
Geïdentificeerde risico's (exclusief revolverende fondsen)	12,77	13,35	0,59
Risico's revolverende fondsen	18,30	13,66	(4,64)
Totaal incidenteel	31,07	27,01	(4,05)
Totaal structureel	1	15,80	14,80

Analyse van het incidentele weerstandsvermogen

Minimaal benodigde weerstandsvermogen € 31,07 miljoen

- Voor de berekening van het incidenteel benodigde weerstandsvermogen is door de provincie een risico-inventarisatie uitgevoerd. Uit deze risico-inventarisatie zijn zeven (incidentele) risico's gebleken (inclusief risico's met een eigen buffercapaciteit), met een totale impact (zonder rekening te houden met de kans van voordoen) van € 235,7 miljoen. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag zijn deze risico's nader toegelicht. Op basis van de onderkende risico's en bijbehorende beheersingsmaatregelen is de kans van optreden ingeschat. Hieruit volgt dat het minimaal benodigde incidentele weerstandsvermogen minimaal € 31,07 miljoen bedraagt. De onderkende risico's zijn allen gekwantificeerd.

Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit € 27,01 miljoen

- Uit 2021 bedraagt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit € 27,01 miljoen ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen van € 31,07 miljoen, leidend tot een tekort van € 4,05 miljoen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit tekort volledig wordt verklaard door een tekort van € 4,6 miljoen op de revolverende fondsen; ten aanzien van de overige risico's is sprake van een overschot van € 0,5 miljoen. De risico's bij revolverende fondsen bestaan uit € 12 miljoen voor verbonden partijen en € 6,3 miljoen voor Fonds Nieuwe Doen. Onderdeel hiervan is € 1,5 miljoen voor Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen welke eind 2021 is ingesteld. Wij verwijzen ook naar pagina 25 in dit verslag waar dit fonds als speerpunt van de Staten is behandeld.
- Voor de opbouw van de benodigde weerstandscapaciteit van de revolverende fondsen zijn met Provinciale Staten aparte afspraken gemaakt, waardoor het verschil tussen het benodigde weerstandsvermogen en de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit in de komende jaren zal afnemen. Het tekort zal enerzijds worden ingelopen door dotaties vanuit de reserve Provinciale Meefinanciering; anderzijds zal het tekort worden ingelopen door opbrengsten uit hoofde van exits (verkoop van participaties).

INHOUD

[Home](#)[Bijlagen](#)[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)[Verplichte communicatie](#)[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Maatschappelijke ontwikkelingen: de rol van de accountant en het publiek belang

Eerder hebben wij al aan u gecommuniceerd over dit onderwerp, en de relevantie ervan voor uw provincie. Wij hebben onder andere toelichting gegeven op de opvolging van het onderwerp fraude in onze controle.

Wij zien het ook als onze maatschappelijke plicht om u over bredere ontwikkelingen te blijven informeren. Daarom brengen wij graag in een notendop wederom een aantal in het oog springende ontwikkelingen onder de aandacht.

Aandacht voor Environmental, Social & Governance (ESG)

Een concreet voorbeeld betreft de uitgebreide duurzaamheids-gerelateerde rapportageverplichtingen (voor grote Nederlandse BV's en NV's op basis de groottecriteria zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek) onder de Corporate Sustainability Reporting Directive vanaf boekjaar 2025, met bijbehorende verplichte assurance. Deze wetgeving is (nog) niet verplicht gesteld voor overheden. Desondanks adviseren wij u als provincie hierin een voortrekkersrol te nemen. Wij informeren u hier graag nader over.

Uitbreiding controleverklaring voor fraude en continuïteit

Fraude en continuïteit zijn onderwerpen die in het maatschappelijk verkeer de afgelopen tijd meer aandacht hebben gehad. In navolging daarop heeft de Koninklijke Nationale Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) in december 2021 wijzigingen in controlestandaard 700 met betrekking tot de verplichte rapportering over continuïteit en fraude in de controleverklaring goedgekeurd. Deze uitgebreide rapportering is verplicht vanaf verslagjaar 2022.

Wij hebben deze nieuwe regelgeving reeds toegepast in onze verklaring bij de jaarrekening 2021 en rapporteren daarin over de onderkende risico's voor fraude en continuïteit (bij de provincie de afweging of de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen) en hoe wij daaraan in de controle opvolging hebben gegeven.

Voor verdere informatie over de uitgebreidere rapportage in de controleverklaring verwijzen wij naar de brochure "Verplichte rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring bij de jaarrekening - wat betekent dit voor u als klant" van de Koninklijke Nationale Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en naar de "Continuïteitsgids" van de NBA.

Kwartiermakers en minister van Financiën

In navolging op wat wij eerder meldden wordt naar verwachting begin 2022 een definitieve set Audit Quality Indicators voorgesteld. Tevens is onderzoek gepubliceerd waarin invoeren van joint audits wordt afgeraden. De Monitoring Commissie Corporate Governance overweegt nog of een "Verklaring omtrent Risicobeheersing" van het management gevraagd zal worden en of de reikwijdte van de Code wordt aangepast.

In algemene zin blijft gelden dat van bestuurders en interne toezichthouders (en van accountants) verdergaande aandacht voor risicobeheersing en transparantie worden verwacht.

Wij blijven de ontwikkelingen volgen en zullen u blijven informeren over de impact daarvan. Wij treden indien gewenst ook graag verder met u in contact.

INHOUD

[Home](#)

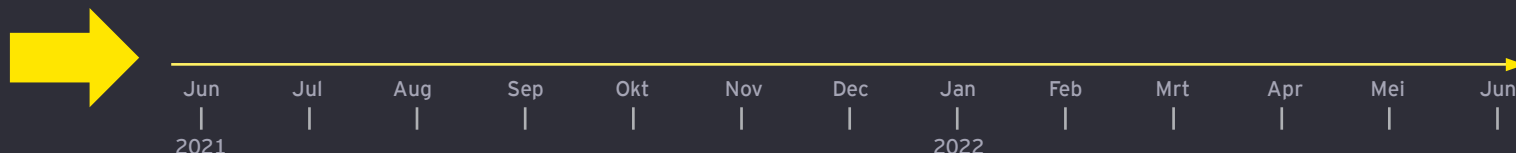
Bijlagen

[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)

Communicatie

[Verplichte communicatie](#)[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Communicatie met de directie, college Gedeputeerde Staten, de Auditcommissie, de Statencommissie Financiën en Provinciale Staten

Gedurende het jaar hebben wij de volgende besprekingen gehad met de directie, GS, de Auditcommissie en de Statencommissie Financiën:

- ▶ 8 december 2021 - Statencommissie Financiën
- ▶ 12 januari 2022 - directie inzake managementletter
- ▶ 18 februari 2022 - college Gedeputeerde Staten inzake boardletter
- ▶ 2 maart 2022 - Audit commissie - EY boardletter 2021
- ▶ 20 april 2022 - directie inzake concept accountantsverslag 2021
- ▶ 13 mei 2022 - directie met gedeputeerde concept accountantsverslag 2021
- ▶ 1 juni 2022 - technisch overleg auditcommissie
- ▶ 15 juni 2022 - auditcommissie
- ▶ 22 juni 2022 - Statencommissie Financiën

Naast deze contactmomenten hebben wij gedurende het gehele controleproces (augustus 2021 tot en met mei 2022) intensief contact gehad met de ambtelijke organisatie van de provincie Groningen.

INHOUD

Home

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en
risicobeheersing

Maatschappelijke
ontwikkelingen

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie (EU verordening 537/2014)

Onderwerp	Onze opmerkingen
Verklaring van onafhankelijkheid	Zie bijlage Onafhankelijkheid.
Belangrijkste bij de controle betrokken controle partners	Zie bijlage Onafhankelijkheid.
Gebruikmaken andere accountants en/of externe deskundigen	Zie bijlage Onafhankelijkheid.
Communicatie	Zie bijlage Communicatie.
Controleaanpak, timing van de controle, geïdentificeerde risico's en eventuele wijzigingen hierin	Onze controleaanpak is gedurende de controle niet gewijzigd.
Controleaanpak balans- en exploitatieposten	Wij hebben conform voorgaand jaar een gegevensgerichte aanpak gehanteerd voor alle balans en exploitatieposten.
Materialiteit	Zie bijlage Controleverschillen.
Toelichting en documentatie	Door het bestuur zijn ons alle vereiste toelichtingen en documenten verstrekt.
Relevante zaken voor onze beoordeling van afweging van het College van Gedeputeerde Staten of de provincie de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op kan vangen	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging geïdentificeerd van de mogelijkheid van de provincie om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Wij verwijzen naar de bijlage 'Weerstandsvermogen' voor een nadere toelichting.
Eventuele significante tekortkomingen in het interne financiële controlesysteem	Wij hebben geen significante tekortkomingen in het interne financiële controlesysteem geconstateerd.
Niet-naleving of vermoedelijke niet-naleving van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen	Wij hebben geen niet-naleving van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen geconstateerd, anders dan reeds in dit verslag toegelicht als zijnde financiële rechtmatigheidsfouten).

INHOUD

Home

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Maatschappelijke ontwikkelingen

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie (EU verordening 537/2014)

Onderwerp	Onze opmerkingen
Significante kwesties, zoals besproken met het management, met betrekking tot onze benoeming of continuering	Geen.
Significante moeilijkheden die tijdens de wettelijke controle zijn ondervonden, significante kwesties die voortvloeien uit de wettelijke controle en die zijn besproken, of waarover is gecorrespondeerd, met het management; en andere kwesties die voortvloeien uit de wettelijke controle en die, naar het professionele oordeel van de auditor, van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslagleggingsproces	Geen.
Significante problemen in de omgang met het management tijdens de controle	Geen.
Significante verslaggevingsrichtlijnen, inclusief kwalitatieve aspecten en onze beoordeling van toelichtingen door het management	Naar onze mening zijn de verslaggevingsrichtlijnen acceptabel en consistent toegepast. Tevens zijn de transacties in de juiste periode verantwoord en op juiste wijze toegelicht.
Zijn materiële alternatieven voor in verslaggevingsrichtlijnen besproken met het management	Geen.
Significante schattingen, inclusief onze conclusie over de redelijkheid	Wij hebben geen bevindingen te rapporteren.
Significante ongebruikelijke transacties	Op basis van onze controle hebben wij geen significante ongebruikelijke transacties geïdentificeerd, welke zich buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van de provincie Groningen bevinden.
Complexe zaken waarvoor consultatie buiten het controleteam nodig is	Wij hebben de volgende zaken met ons bureau vaktechniek geconsulteerd: ▶ Verwerken aspecten Fraude en Continuïteit in controleverklaring.

INHOUD

[Home](#)

Bijlagen

[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)

Verplichte communicatie

[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Verplichte communicatie

Onderwerp	Onze opmerkingen
Gecorrigeerde onjuistheden/afwijkingen met betrekking tot rekeningen en openbaarmakingen	Zie bijlage Controleverschillen.
Niet-gecorrigeerde onjuistheden/afwijkingen met betrekking tot rekeningen en openbaarmakingen die door het management als immaterieel worden beschouwd	Zie bijlage Controleverschillen.
Fraude en niet-naleven van de wet- en regelgeving	Wij hebben geen indicaties op fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geconstateerd, anders dan reeds in dit verslag toegelicht als zijnde financiële rechtmatigheidsfouten.
Voorafgaande goedkeuring van diensten door de Statencommissie EMS	Geen.
Overige belangrijke observaties	Geen.
Schriftelijke bevestiging van het College van Gedeputeerde Staten	Wij hebben het College van Gedeputeerde Staten gevraagd om een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening (letter of representation). Deze hebben wij op 16 mei 2022 ontvangen. Er zijn geen aanvullingen opgenomen ten opzichte van de standaardtekst.

INHOUD

[Home](#)

Bijlagen

[Controleverschillen](#)[Onafhankelijkheid](#)[Verbonden partijen](#)[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)[Communicatie](#)

Verplichte communicatie

[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: Verplichte communicatie

De verantwoordelijkheden van de accountant

Verantwoordelijkheden ten aanzien van de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening voor 2021 van provincie Groningen gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, zijnde het BBV. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring over de jaarrekening te verstrekken.

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen.

De aard van onze opdracht is nader uiteengezet in onze opdrachtbevestiging (d.d. 20 september 2021).

Provincie Groningen heeft volledige medewerking verleend en heeft ons alle gevraagde toelichtingen en documenten verstrekt.

Verantwoordelijkheden ten aanzien van fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en het ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen. Het is van belang dat het college van Gedeputeerde Staten, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden. Hierdoor kunnen de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten, fraude (Standaard 240) of non-compliance (Standaard 250) bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt. Zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals het identificeren van risico's, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude. Het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

INHOUD

[Home](#)
[Bijlagen](#)
[Controleverschillen](#)
[Onafhankelijkheid](#)
[Verbonden partijen](#)
[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)
[Communicatie](#)
[Verplichte communicatie](#)
[SiSa-bijlage](#)

Bijlage: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nr.	Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2021	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
1	BZK C13	Uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	Geen	-	NVT
2	BZK C201	Meerjarige regeling specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen	Geen	-	NVT
3	BZK C203	Meerjarige regeling specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet	Geen	-	NVT
4	BZK C208	Meerjarige regeling specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Maatschappelijke Organisaties provincie Groningen	Geen	-	NVT
5	BZK C26	Culturele voorzieningen provincies (tranche 1+2)	Geen	-	NVT
6	BZK C27	Derde tranche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen	Geen	-	NVT
7	BZK C35	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet	Geen	-	NVT
8	BZK C38	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet (1e en 2e tranche)	Geen	-	NVT
9	BZK C40	Bijdrage maatschappelijke organisaties overhevelen naar Provincie Groningen	Geen	-	NVT
10	BZK C41	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	Geen	-	NVT
11	BZK C46	SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen gemeente Eemsdelta	Geen	-	NVT
12	BZK C59	Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI-gebieden	Geen	-	NVT
13	BZK C99	Verzameluitkering BZK	Geen	-	NVT

INHOUD

Home

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandsvermogen en
risicobeheersing

Maatschappelijke
ontwikkelingen

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: SiSa-bijlage

Nr.	Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2021	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
14	OCW D2	Middelen erfgoed 2020	Geen	-	NVT
15	OCW D16	Erfgoed in het aardbevingsgebied	Geen	-	NVT
16	lenW E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020	Geen	-	NVT
17	lenW E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Geen	-	NVT
18	lenW E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	Geen	-	NVT
19	lenW E13	Slimme laadpleinen	Geen	-	NVT
20	lenW E16	Eems dollard 2050	Geen	-	NVT
21	lenW E18	Waterstofbussen	Geen	-	NVT
22	lenW E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Geen	-	NVT
23	lenW E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden)	Geen	-	NVT
24	lenW E33	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)	Geen	-	NVT
25	lenW E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur	Geen	-	NVT
26	lenW E45	Incidentele specifieke uitkering RSP-ZZL REP	Geen	-	NVT

INHOUD

[Home](#)

Bijlagen

[Controleverschillen](#)
[Onafhankelijkheid](#)
[Verbonden partijen](#)
[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
[Maatschappelijke ontwikkelingen](#)
[Communicatie](#)
[Verplichte communicatie](#)

SiSa-bijlage

Bijlage: SiSa-bijlage

Nr.	Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2021	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
27	lenW E47	Incidentele specifieke uitkering Wunderline en station Hoogkerk	Geen	-	NVT
28	lenW E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Geen	-	NVT
29	lenW E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Geen	-	NVT
30	lenW E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Geen	-	NVT
31	EZK F8	Incidentele bijdrage voor de Regionale investeringssteun Groningen	Geen	-	NVT
32	EZK F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	Geen	-	NVT
33	EZK F14	Regeling specifieke uitkering MIT 2021	Geen	-	NVT
34	EZK F18	MKB-programma Groningen	Geen	-	NVT
35	GRO GRO11C	Regiofonds	Geen	-	NVT
36	LVN L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Geen	-	NVT
37	LVN L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	Geen	-	NVT
38	LVN L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweide	Geen	-	NVT
39	LVN L16	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma natuur	Geen	-	NVT
40	LVN L18	Agroprogramma groningen	Geen	-	NVT

Strekking controleverklaring rechtmatigheid: Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid: Goedkeurend